

Hallituksen esitys eduskunnalle Maatalousyrittäjien eläkelaitokselle maksettavien vakuutusmaksujen viivästyskoron väliaikaisesta alentamisesta annetun lain määräajan jatkamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan jatkettavaksi Maatalousyrittäjien eläkelaitokselle maksettavien vakuutusmaksujen viivästyskoron väliaikaisesta alentamisesta annetun lain voimassaoloa. Viivästyskorko olisi edelleen määräaikaisesti neljän prosentin suuruinen. Lain tarkoituksena on helpottaa maatilojen väliaikaisia maksuvaikeuksia, joiden taustalla on maatalouden toimintaympäristön muutokset ja kasvukauden vaikeat sääolosuhteet.

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan 1 päivänä tammikuuta 2019.

SISÄLLYS

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ.....	1
Sisälyys.....	2
YLEISPERUSTELUT	3
1 Johdanto	3
2 Nykytila ja sen arviointi.....	3
3 Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset	4
4 Esityksen vaikutukset.....	4
5 Asian valmistelu.....	5
YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT	6
1 Lakiehdotuksen perustelut	6
2 Voimaantulo.....	6
3 Suhde perustuslakiin ja säätämisyjärjestys	6
Lakiehdotus.....	8
Maatalousyrittäjien eläkelaitokselle maksettavien vakuutusmaksujen viivästyskoron väliaikaisesta alentamisesta annetun lain 3 §:n muuttamisesta.....	8
Liite	9
Rinnakkaisteksti.....	9
Maatalousyrittäjien eläkelaitokselle maksettavien vakuutusmaksujen viivästyskoron väliaikaisesta alentamisesta annetun lain 3 §:n muuttamisesta.....	9

YLEISPERUSTELUT

1 Johdanto

Maatalousalalla on viimeisten vuosien aikana tapahtunut maatalousyrittäjistä riippumattomia odottamattomia muutoksia, joiden seurauksena maatalouden tuottajahinnat ovat laskeneet voimakkaasti ja maatilojen kannattavuus sekä lyhyen aikavälin maksuvalmius ovat heikentyneet. Yleinen taloustilanne on parantunut Suomessa monilla mittareilla mitattuna, mutta tämä ei ole vielä vaikuttanut ruuan alkutuotannon huonoon kannattavuuteen. Suurin syy maatalouden pidempään jatkuneeseen vaikeaan kannattavuustilanteeseen on maatalouden tuottajahintojen jyrkkä aleneminen vuosien 2013 ja 2014 aikana. Tämän jälkeen tuottajahinnat ovat säilyneet matalina jo usean vuoden ajan. Vaikka esimerkiksi maidon, sianlihan ja naudanlihan tuottajahinnat ovat toipuneet hieman vuosien 2016—2017 aallonpohjasta, ovat erityisesti maidon ja sianlihan tuottajahinnat säilyneet edelleen huomattavasti alemmalla tasolla kuin vuonna 2013. Tuotantokustannukset ovat samaan aikaan pysyneet korkeina, ja viime kuukausina erityisesti lannoitteiden ja energian hinnat ovat nousseet. Lisäksi kuluvan vuoden alkupuoliskolla maatalouden tuottajahinnat ovat jälleen kääntyneet laskuun muun muassa EU:n maitomarkkinoilta tulevan hintapaineen vuoksi.

Vuoden 2017 sääolot olivat kasvinviljelylle poikkeuksellisen vaikeat. Monin paikoin korjaamatta jäänyt sato sekä korjatun sadon heikko laatu aiheuttivat merkittäviä tulonmenetyksiä. Lisäksi vaikeiden sadonkorjuuolosuhteiden vuoksi kone- ja kuivauskustannukset nousivat poikkeuksellisen suuriksi. Nämä tulo- ja kustannusvaikutukset rasittavat tilojen taloutta vielä useamman vuoden ajan. Myös vuodesta 2018 on muodostumassa maataloudelle vaikea poikkeuksellisten sääolojen vuoksi. Satoennusteiden perusteella vuoden 2018 viljasadosta olisi tulossa pienin koko 2000-luvulla.

Luonnonvarakeskuksen (Luke) mukaan maatalouden kannattavuus jäi yrittäjätulolla mitattuna vuonna 2017 edelleen vuoden 2016 heikolle tasolle eli noin 300 miljoonaa euroon. Elokuun 2018 ennusteen mukaan vuonna 2018 maatalouden kannattavuustilanne on painumassa 2000-luvun heikoimmaksi.

Yleisen taloustilanteen parantumisesta huolimatta maatalouden markkinatilanne on edelleen hankala. Nykyinen markkinatilanne ja maatalouden kannattavuuden ongelmat ovatkin johtaneet siihen, että maatilojen maksuvaikeudet ovat jatkuneet.

2 Nykytila ja sen arviointi

Maatalousyrittäjän tulee vakuuttaa itsensä vanhuuden, työkyvyttömyyden ja perheenhuoltajan kuoleman varalta maatalousyrittäjän eläkelain (1280/2006, *MYEL*) perusteella. Samalla maatalousyrittäjä liitetään ryhmähenkivakuutukseen. *MYEL*:n mukaisista vakuutuksista maksetaan Maatalousyrittäjien eläkelaitokselle (*Mela*) työeläkevakuutusmaksu ja ryhmähenkivakuutusmaksu. Lisäksi maatalousyrittäjän tulee vakuuttaa itsensä työtapaturman ja ammattitaudin varalta maatalousyrittäjän työtapaturma- ja ammattitautilain (873/2015, *MATAL*) perusteella. Ne vakuutetut, joilla on *MATAL*:n mukainen työajan vakuutus, voivat vakuuttaa itsensä *Melassa* myös *MATAL*:n mukaisella vapaa-ajan vakuutuksella. Näistä *MATAL*:n mukaisista vakuutuksista maksetaan *Melalle* vakuutusmaksua.

MYEL:n 25 §:n mukaan, jos maatalousyrittäjä tai apurahansaaja laiminlyö työeläkevakuutusmaksun suorittamisen, eläkelaitoksella on oikeus periä sille suorituksen

viivästymisen ajalta korkolain (633/1982) 4 a §:n 1 momentissa tarkoitetun korkokannan mukainen vuotuinen viivästyskorko. MATAL:n 110 §:n 3 momentin 1 kohdan mukaan maatalousyrittäjän vakuutusmaksun perimiseen sovelletaan MYEL:n 25 §:ää. Normaali viivästyskorko näissä vakuutusmaksuissa on siten korkolain mukainen viitekorko lisättynä kahdeksalla prosenttiyksiköllä.

Melalle maksettavien vakuutusmaksujen viivästyskorkoa alennettiin maatalouden toimintaympäristön häiriöiden vuoksi Melan hallituksen päätöksellä tilapäisesti 4 prosenttiin ajalla 1.6.2016—30.6.2017. Koska Melan hallituksen päätöksen mukainen viivästyskoron alentaminen oli poikkeuksellinen toimenpide työeläkejärjestelmässä aiemmin noudatettuun käytäntöön verrattuna, viivästyskoron alentamisesta päätettiin säätää lailla 1.7.2017 lukien vuoden 2018 loppuun saakka.

Maatalousalalla vallitsevan hankalan mutta kuitenkin edelleen tilapäiseksi arvioitavan markkinatilanteen jatkuessa Melalle maksettavien vakuutusmaksujen viivästyskoron periminen alennettuna on edelleen perusteltua.

3 Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset

Esityksen tavoitteena on helpottaa maatalouden markkinatilanteen häiriöiden aiheuttamia väliaikaisia maksuvaikeuksia maataloilla. Esityksen tavoitteena on lisäksi mahdollistaa MYEL-vakuutuksen tulojen säilyttäminen mahdollisimman vakaana ja siten turvata maatalousyrittäjien tulevien eläkkeiden riittävä taso.

Esityksessä ehdotetaan, että MYEL:n mukaisen työeläkevakuutusmaksun ja ryhmähenkivakuutusmaksun sekä MATAL:n mukaisen vakuutuksen perusteella maksettavan vakuutusmaksun viivästyskorkoa alennettaisiin väliaikaisesti. Ehdotuksen mukaan vuotuinen viivästyskorko olisi edellä mainittujen vakuutusmaksujen osalta 4 prosenttia 1 päivästä tammikuuta 2019 vuoden 2020 loppuun saakka.

4 Esityksen vaikutukset

Maatalousyrittäjien Melalle maksettaville vakuutusmaksulaskuille myönnettiin Melalta saatujen tietojen mukaan vuonna 2017 yli 5 kuukautta maksuaikaa 5 934 tapauksessa. Näiden laskujen pääoma oli yhteensä 6 870 750,57 euroa. Maksuaikaa myönnettiin keskimäärin 11 kuukautta. Noin 87 prosentissa tapauksista lykkäystä yli 5 kuukautta saaneet hoitivat maksunsa sovittuna eräpäivänä.

Vuonna 2018 tammi-kesäkuussa maatalousyrittäjien maksuvaikeudet olivat edelleen lisääntyneet, kun Melalle tuli 4 711 vakuutusmaksujen maksulykkäyspyyntöä. Vuoden 2017 vastaavana aikana pyyntöjä tuli 3 971. Alkuvuoden tilanteen perusteella voidaan arvioida, että tarve maksulykkäyksille lisääntyy vielä ainakin vuonna 2018.

MYEL:n valtionosuus lasketaan MYEL:n mukaisten menojen ja tulojen erotuksena. Tuloiksi valtionosuuslaskelmassa katsotaan MYEL:n vakuutusmaksutulo sekä sijoitusten tuotto. Maksujen lykkäminen maksuaikaa myöntämällä ei vakuutusmaksutulon osalta vaikuta valtionosuuteen, koska vakuutusmaksut otetaan huomioon valtionosuuslaskelmassa suoriteperusteisesti.

Sijoitusten tuotoksi lasketaan työntekijän eläkelain (395/2006) perustekoron mukainen tuotto edellisen vuoden lopun MYEL-vakuutusmaksuvastuulle lisättynä vakuutusmaksujen viivästyskoroilla. Vakuutusmaksuille saatava viivästyskorko vaikuttaa tältä osin suoraan

MYEL:n valtionosuuteen. Ehdotetun muutoksen on arvioitu lisäävän valtion kustannuksia vuositasolla noin 0,6 miljoonaa euroa.

MATAL:n rahoituksessa viivästyskoroista saatavalla sijoitustuotolla ei ole merkittävää vaikutusta. Vapaa-ajan vakuutuksen rahoittavat vakuutetut kokonaan itse ja Mela irtisanoo vakuutuksen, jos vakuutuksenottaja laiminlyö erääntyneen vakuutusmaksun maksamisen.

Viivästyskoron periminen täysimääräisenä nykyisessä tilanteessa voi johtaa siihen, että vakuutetut pyrkivät alentamaan MYEL-työtulon määrää, jos he eivät kykene selviytymään muutoin tilapäisiksi arvioitavista maksuvaikeuksistaan. Vakuutetun MYEL-työtulon perusteella määräytyvät vakuutusmaksut ja myös mm. tulevan eläkkeen määrä. Lisäksi maksamatta jääneet vakuutusmaksut pienentävät suhteessa kyseisen vuoden MYEL-työtuloa ja sitä kautta vaikuttavat kertyneen eläkkeen määrään. Työtulojen pienentyminen ja mahdolliset maksamatta jääneet vakuutusmaksut lisääisivät siten pitkällä aikavälillä kansan- ja takuueläkemenoja, koska vakuutettujen työeläkekertymä jäisi nykyistä pienemmäksi.

5 Asian valmistelu

Hallituksen esitys on valmisteltu sosiaali- ja terveysministeriössä yhteistyössä maa- ja metsätalousministeriön kanssa. Valmisteluun on osallistunut lisäksi Maatalousyrittäjien eläkelaitos.

Esityksestä ei ole erikseen pyydetty lausuntoja, koska asian valmistelun yhteydessä on kuultu asian kannalta keskeisiä tahoja.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1 Lakiehdotuksen perustelut

3 §. Pykälän 1 momentissa säädetään lain voimaantulosta ja voimassaoloajasta. Momenttia ehdotetaan muutettavaksi siten, että lain voimassaoloaikaa jatkettaisiin vuoden 2020 loppuun saakka.

2 Voimaantulo

Laki ehdotetaan tulemaan voimaan 1 päivänä tammikuuta 2019 tai mahdollisimman pian sen jälkeen. Lakia ehdotetaan sovellettavaksi MYEL:n mukaisen työeläkevakuutusmaksun ja ryhmähenkivakuutusmaksun sekä MATAL:n mukaisen vakuutuksen perusteella maksettavien vakuutusmaksujen viivästyskorkoon 1 päivästä tammikuuta 2019, vaikka laki ei ehtisi tulla voimaan tuohon ajankohtaan mennessä.

3 Suhde perustuslakiin ja säätämisjärjestys

Perustuslain 6 §:n 1 momentin mukaan ihmiset ovat yhdenvertaisia lain edessä. Säännös ilmaisee vaatimuksen oikeudellisesta yhdenvertaisuudesta ja myös ajatuksen tosiasiallisesta tasa-arvosta. Yhdenvertaisuussäännös kohdistuu myös lainsäätäjään. Lailla ei voida mieltävaltaisesti asettaa ihmisiä tai ihmisryhmiä toisia edullisempaan tai epäedullisempaan asemaan. Yhdenvertaisuussäännös ei kuitenkaan edellytä kaikkien ihmisten samanlaista kohtelua, elleivät asiaan vaikuttavat olosuhteet ole samanlaisia.

Yleistä yhdenvertaisuussäännöstä täydentää perustuslain 6 §:n 2 momentin sisältämä syrjintäkielto, jonka mukaan ketään ei saa ilman hyväksyttävää perustetta asettaa eri asemaan sukupuolen, iän, alkuperän, kielen, uskonnon, vakaumuksen, mielipiteen, terveydentilan, vammaisuuden tai muun henkilöön liittyvän syyn perusteella. Säännös ei kuitenkaan estä tosiasiallisen tasa-arvon turvaamiseksi tarpeellista positiivista erityiskohtelua eli tietyn ryhmän asemaa ja olosuhteita parantavia toimia.

Esitetyssä viivästyskoron väliaikaisesta alentamisesta annetun lain voimassaolon jatkamisessa tarkoituksena on helpottaa maatalousalan hankalan markkinatilanteen johdosta maksuvaikkeuksiin joutuneiden maatalousyrittäjien tilannetta, jotta vältettäisiin pitkän aikavälin negatiiviset vaikutukset näiden maatalousyrittäjien taloudelliseen asemaan. Näin ollen esitetyssä laissa asetettaisiin Melassa vakuutetut maatalousyrittäjät muilla aloilla toimivia yrittäjiä parempaan taloudelliseen asemaan. Muilla yrittäjillä kuin maatalousyrittäjillä ei kuitenkaan ole havaittu vastaavaa maksuvaikkeuksien lisääntymistä. Eri asemaan asettaminen olisikin perusteltua sen vuoksi, että maatalousalan poikkeuksellinen markkinatilanne on vaikuttanut toimeentulomahdollisuuksia heikentävästi erityisesti maatalousyrittäjiin.

HE 134/2018 vp

Edellä mainituin perustein hallitus katsoo, että esityksessä ehdotettu laki Melalle maksettavien vakuutusmaksujen viivästyskoron väliaikaisesta alentamisesta voidaan käsitellä perustuslain 72 §:n mukaisessa tavallisessa lain säätämisjärjestyksessä.

Edellä esitetyn perusteella annetaan eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Lakiehdotus

Laki

Maatalousyrittäjien eläkelaitokselle maksettavien vakuutusmaksujen viivästyskoron väliaikaisesta alentamisesta annetun lain 3 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan Maatalousyrittäjien eläkelaitokselle maksettavien vakuutusmaksujen viivästys-
koron väliaikaisesta alentamisesta annetun lain (693/2017) 3 §:n 1 momentti
seuraavasti:

3 §

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä marraskuuta 2017 ja on voimassa 31 päivään joulukuuta
2020.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 2019.

Helsingissä 14 päivänä syyskuuta 2018

Pääministeri

Juha Sipilä

Sosiaali- ja terveysministeri Pirkko Mattila

*Liite
Rinnakkaisteksti*

Laki

Maatalousyrittäjien eläkelaitokselle maksettavien vakuutusmaksujen viivästyskoron väliaikaisesta alentamisesta annetun lain 3 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan Maatalousyrittäjien eläkelaitokselle maksettavien vakuutusmaksujen viivästys-
koron väliaikaisesta alentamisesta annetun lain (693/2017) 3 §:n 1 momentti
seuraavasti:

Voimassa oleva laki

3 §
Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä
marraskuuta 2017 ja on voimassa 31
päivään joulukuuta 2018.

Ehdotus

3 §
Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä
marraskuuta 2017 ja on voimassa
31 päivään joulukuuta 2020.

*Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä
tammikuuta 2019.*